

Kuny Domokos Múzeum
2890 Tata, Váralja u. 1-3.

Tata? Tóváros? – Tatatóváros!

Szakmai beszámoló

Látogatók száma, jegybevétel

A kiállítás 2019. március 31-ig látogatható. 2018-2019. február 20-ig 1312 fő látogatta, a jegybevétel eddigi az időszakig 773.150 forint volt, természetesen a kiállítás bezárásáig ez még jelentősen növekedni fog.

Részletes ismertető

A városeyesítés 80. évfordulója alkalmából időszaki kiállítás készül a tatai várban, amely a Magyary Zoltán által levezetett közigazgatási reform előzményeit és következményeit vizsgálja a város közösségi emlékezetében és a korban keletkezett dokumentumok tükrében. A kiállítás a vár két egymásba nyíló termében készült el, az első emeleten.

A termek témája

A két terem két tematika mentén épült fel, az elsőben a két településrész közvetlen egyesítés előtt állapota, míg a másodikban maga az egyesítés, annak tervei és megvalósulása utáni változások kerülnek bemutatásra. A termék dizájneleme a statisztikák alapjaként szolgáló grafikus elemek visszatérő megjelenése, amivel hangsúlyozzuk, hogy Tata és Tóváros egyesítése egy közigazgatás fejlesztésére szolgáló mintaprojekt volt, így nagyon nagy részben íróasztalok mellett, térképeken dőlt el.

I. terem – Tata és Tóváros

1.a) Az első terem egy hosszú és üres falfelülettel kezdődik, amelyen egy korabeli várostérkép kerül bemutatásra. A várostérképen jól elkülönül a két településrész, amelyre az eltéréseket és a hasonlóságokat helyenként jelző archív fotókat és videoinstallációkat teszünk. Ez a térkép jelzi a látogató számára, hogy melyik korban vagyunk és melyik településről szól majd a kiállítás.

1.b) A tér középső eleme egy hangsúlyos installáció, ahol a két településrész alapvető különbsége kerül bemutatásra. Míg Tata városrész alapját a mezőgazdaság, addig Tóváros esetén az alapot az iparosság jelenti. E két irány részben eltérő társadalmi struktúrát, és eltérő településszerkezetet hoz létre. Ezt az eltérőséget szimbolizálja két enteriőr a tér közepén egy válaszfallal, egymásnak háttal, hiszen ez a különbözőség volt az alapja annak, hogy a város lakossága nem ünnepelte Magyary Zoltán tervét a két városrész egyesítéséről.

Megjelenítés:

1. Enteriőr: iparos műhelyek

- A műhelyben megjelennek a cipőkészítés főbb eszközei, sámfák, cipőfelsőrész minták. Kovácműhely eszközei, bőrvarráshoz használt varrószék, különböző méretű kézigyaluk és a szerszámok egy részét egy korábban konyhában használatos, de a 20. század elejére jellemzően már műhelyekben megtalálható fiókos szekrénybe helyeztük. A felmutatott eszközök mindegyike jellemző volt a tatai műhelyekben és sokaságuk mutatja a Tóvároson virágzó kézműves ipart.

2. Enteriőr: Falusias, mezőgazdaságon alapuló életmód eszközei

- Az enteriőrben azt jelenítettük meg, hogy az alapanyagok előkészítése és tárolása az állattartással foglalkozó, gazdálkodó tataiak feladata volt. Az enteriőr elkészítéséhez egy paraszti tárgyakkal berendezett kamrát vettünk alapul. A földműveléshez használt eszközök mellett, régi pad, háziiparban használt rokka, motolla, illetve a tárolás jellemző eszközként kosár jelenik meg. A feldolgozáshoz használt eszközök mint a kukoricamorzsoló, vagy a piacokon jellemző szalámi szeletelő mind azt az átmenetiek időszakot hivatottak megjeleníteni, amikor az önfenntartás már csak részben jelenti a megélhetés alapját.

A korábbi népszámlálások során készített felvételi ívek adatai alapján, statisztikászerűen kerülnek megnevezésre az enteriőrben található elemek, tehát nagyon alap információkat tartalmaznak az ingatlanról, amely a kiállításban megjelenítésre kerül. Ezek az adatok az alapvető tárgyi anyagot, és a helyiségek számát foglalják általában össze, illetve adatokat tartalmaznak az ott élők vagyoni helyzetéről. Magyary Zoltán tervében szereplő városeyesítés alapjai is ilyen statisztikák mentén értelmezhetők.

1.c) A kiállítás harmadik témája az első terem falszakaszai mentén kerül bemutatásra. A harmadik téma a alapvetően azokat a területeket dolgozza fel, amelyek közösen működtek a két

településrészen. Ezek a foglalkozási csoportok, a vallási egyesületek, az oktatás, a nemzetiségek, és az egyletek.

Megjelenítés: A téma egy-egy szimbolikus tárgy segítségével

Szöveges rész: A közösség településen betöltött szerepének kiemelésével

1.d) Külön egységként jelenik meg az uradalom hatása a város életére, archív fotók illetve néhány ikonikus tárgy képezi a bemutatás alapját.

II. Terem – A városegysítés

Az a tér a városegysítésről szól, amely az 1938-as év fő eredménye volt, amely bár papíron megvalósult, de Tata életében akkoriban jelentős változásokat inkább a közigazgatás területén hozott.

2.a) A terem közepén egy hirdető oszlopot lát meg elsőre a látogató, ha a szomszédos teremből érkezik. A hirdetőoszlopra olyan korabeli hirdetések, újságcikkek kerülnek, amelyek a város egyesítésével, illetve a korabeli hétköznappal kapcsolatosak.

2.b) Ez a terem az ablakoktól jobbra utcarészletben sűrűsödik össze, ahol a következő kép fogadja a látogatót.

Egy piacrészlet jelenik meg, ami mind a tataiak mind a tóvárosiak életében jelentős szerepet töltött be.

A látogató ezeket a következő módon tekintheti meg:

Az installáció háttere a boltív mellett egy kinagyított vetítés Kossuth téri piacról, amely egy

1938-ban készült film alapján készült. A fal előtt megjelenik egy stand, ahol Láng Lajos tatai mézeskalácsos műhelyének ütőfái alapján készült mézeskalács másolatok kapnak helyet. Továbbá egy eredeti piacozó kiskocsi, a „Zab eladó ... pengő” felirattal. Egy leterített szőnyegen helyet kapnak még egy fazekas tárgyai is.

A piac szélén egy egyenruhába öltöztetett csendőr alakja jelenik meg.

2.c) A terem falán az ablakoktól jobbra egy boltív található. Az egyesítés szakaszai egy projektoros vetítéshez készült vita mentén kerülnek megjelenítésre, amely Magyary Zoltán mint egyesítést pártoló és Troykó Béla mint egyesítést ellenző két fél között zajlik.

2.d) A terem bal oldalán a boltívben jelenik meg Magyary Zoltán íróasztala, körben pedig a

víziói az egyesítés fejlesztéseiről. Fotók, dokumentumok, térképek rövid magyarázatokkal az íróasztal körül a falon elhelyezve. A tervek bemutatásának alapját az jelenti, hogy mely fejlesztés valósult meg és látható ma is a városban, és melyek azok, amelyek továbbra is csak papíron, illetve dokumentumok formájában maradtak fenn.

2.e) Ennek a teremnek az utolsó részlete egy múzeumi emlékfal, ahol az jelenik meg, hogy mit köszönhet a Kuny Domokos Múzeum ennek az időszaknak. Tata-Tóváros egyesítésének egyik eredménye a Múzeum megalapítása, amely előbb a tatai Piarista rendházban, majd a várban kapott helyet.

Pedagógiai program

Tata? Tóváros? – Tata-Tóváros!

- múzeumpedagógiai programterv –

Részletes pedagógiai programterv, amely kitér a pedagógiai program kiállításához történő kapcsolódási pontjaira

1. A kiállítás címe: Tata? Tóváros? – Tata-Tóváros!
2. Foglalkozás címe: Különbség és egység – Tata-Tóváros
3. Ajánlott korosztály: A kiállítás lehetőséget nyújt az óvodás korosztálytól a felnőtt korosztály múzeumpedagógiai és múzeumandragógiai órák tartására a megfelelő kompetenciák figyelembevételével.

A múzeumpedagógiai foglalkozások korosztályonként sávosan valósíthatók meg.

- óvoda
- alsó tagozat
- felső tagozat
- középiskola

4. Foglalkozás koncepciója:

- korabeli életmód megismerése szituációs játékok segítségével
- mágnesfal: az egykori Tata és Tóváros különbségeinek és hasonlóságainak asszociatív feltérképezése archív anyag alapján
 - o tárgyak és általános kulturális elemek felismerése
 - o fogalomépítés
 - o konstruktív tudásbővítés
- makett: város pontjainak felismerése és elhelyezése a térképen: 1938-as és mai összevetése
- mentális térképek játékos összevetése
 - o ismert helyek felsorolása csapatokban
 - o városkép, utcaszerkezetek, településszerkezetek játékos megismerése
 - o térképrajzolás/felismerés (korosztályok szerint)
- vásári-piaci környezet
 - o szituációs játékok
 - o szerepjáték
 - o mértékegységek megismerése, számolása → fejben számolás/szemmel mérés, licitálás
- hirdetőoszlophoz és újságokhoz kapcsolódó reklám és különféle médiumok történetével foglalkozó rész
 - o újság, mint forrás: reklámok nyelvezetéről, vizuális megjelenéséről beszélgetés, játék

5. Módszertan

- drámapedagógia

- élménypedagógia
- problémamegoldó feladatok
- kompetenciaalapú oktatás
- múlt megismerése, helytörténet megismerése → vizuális emlékmű reprodukcióin keresztül (képeslapok, tárgyfotók stb.)
- konstruktív pedagógia

6. Fejlesztendő kompetenciák:

- társas kompetenciák, másság elfogadása
- generációk közti különbségek áthidalása
- csapatmunka
- asszertivitás
- történelmi tudat kialakítása

Hasznosítás:

- Tata tantárgyhoz tantervi keretbe illeszthető kiegészítés
- várostörténelmi vetélkedőhöz ismeretbővítés → vizuális és taktilis ingerek fejlesztése
- IKSZ program
- A „Tata? Tóváros? – Tatatóváros!” című programunk céljaként azt tűztük ki, hogy generációkon keresztül vizsgáljuk meg, hogy mit jelent a tatai és a tóvárosi identitás. Tata város szempontjából ez fontos kérdés, hiszen 1938-ban, idén 80 éve a két településrész egyesítésével alakult ki a város mai társadalmi szerkezete. Az évek elteltével is látszik azonban, hogy a két településrész egykor önálló, társadalmilag egységes község volt, különbözőségek és azonosságok figyelhetők meg. Projektünk célja ezeket a változásokat megvizsgálni, ezáltal egy átfogóbb képet nyerni városunk történelméről, az itt élők identitásáról, mentalitásáról, és a folytonosság és változás mértékéről. A projekt kialakításához és megvalósításához a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság és a Móricz Zsigmond Városi Könyvtárat kértük fel együttműködő partnernek.
- A projekt kivitelezését és hasznosítását illetően úgy gondoltuk, hogy ez egy kiváló lehetőség a fiatalabb - elsősorban középiskolás - és az idősebb generáció közötti különbségek, kommunikációs hézagok áthidalására. A szervezetekkel egy közös stratégia mentén a diákság megnyerése, megszólítása lett ezáltal az elsődleges cél: megismerni a fiatalok segítségével egy város közelmúltjának történetét. A feladat

megvalósításához a kötelező Iskolai Közösségi Szolgálat egy tökéletes lehetőség, hiszen így kiaknázhatjuk, újra gondolhatjuk és szélesíthetjük az önkéntesség és a közösségi szolgálat adta lehetőségeket, több diák közreműködését, segítségét nyerhetjük meg, akik számos értékes információt gyűjthetnek városuk, egyben a mi városunk múltjáról. Tehát a projekt egyszerre fokozza a generációk közti együttműködést, illetve erősíti az együttműködési készséget, új utakat nyithat meg az idősek és fiatalok közti kommunikációban, érzékenyíti a fiatal generációt, és segít a kulturális identitás megőrzésében, helytörténet ápolásában is. Közös elképzelésünk emellett, hogy a projektben résztvevő szervezetek olyan IKSZ programot alakítsanak ki, amely más településeken is alkalmazható, és célja, hogy a mentális térhasználatra irányuló vizsgálatokba bevonja a fiatalabb korosztályt, továbbá a narratív történetmondás segítségével lehetőséget kapjunk a közösségi tudás, a helyi értékek és lokális identitás megismerésére.

- A felhívás a „Legyél Te is helytörténész!” címet viseli. A jelentkező diákok pár órás előkészítő tanfolyamon, műhelyfoglalkozáson vettek részt, amelyet a múzeum munkatársai a szakterületüknek megfelelően tartottak meg. A foglalkozás során felkészítettük a diákokat az interjúk levezetésére, amelyhez módszertani segítséget kaptak. Arra kértük őket, hogy a három generációt érintő vizsgálatba a nagyszülőket, szülőket és barátaikat vonják be. Így a családon belüli kommunikációt is erősíthetjük, és segíthet a különbségek áthidalására egy minden korosztályt érintő általános, ám számunka mégis értékes információkkal szolgáló téma. Minden diák két kérdéssort kapott, amellyel a téma kibontása lehetővé vált: egy az idősebbek felé szól, míg a másik a „fiatalok nyelvén” került megfogalmazásra. A kérdőív 12 kifejtős kérdést tartalmaz, amely egy hosszú, kötetlen beszélgetésre ad lehetőséget. A kérdések főként a térhasználatra, városon belüli orientációs pontokra, az egymást fedő mentális térképekre, a térbeli és időbeli kapcsolódási pontokra, illetve a közösségi identításra, kollektív emlékezetre és a helyi identitás különböző formáira, megjelenéseire vonatkoznak. A kérdések érintik a szórakozás formáit, a templomba járás szokásait, a közlekedési viszonyokat és szokásokat, vagy a vásárlási szokások változásait.
- A kutatás során közel 40 interjú készült. Természetesen ez nem elég egy teljes és átfogó kép kialakításához, azonban sok segítséget nyújt a meglévő történeti ismeretanyaghoz, és egy-két általános következtetést is levonhatunk. Gondolunk itt a folytonosságokra, az életmód struktúrájának rejtett dimenziókban lévő továbbélésére, vagy a technika és technológia fejlődésével járó társadalmi változásokra. A változások elsősorban a

templomba járás, a vásárlási és közlekedési szokásokat érintik, illetve a szórakozás formáit. Jól látszik, hogy míg az 1. generáció a piacot részesítette előnyben, a 2. generáció a helyi kisboltokat, majd a szupermarketeket, addig a 3. generáció már csak szupermarketekbe jár. A közlekedési szokásokban a fő változás, hogy a folytonos gyaloglás helyett előnyben részesíti a 3. generáció a helyi járatok használatát. Sok érdekes adattal szolgált mind számunkra, mind a fiatalok számára a templomba járás kérdésköre, amely az interjúk feldolgozása utáni beszélgetésekből kiderült, hogy meglepetést okozott és új ismeretekkel szolgált a fiatalok számára.

- „A Nagy Templomba jártunk, hittanra szintén, de csak titokban, mert annak idején ez „rendszerellenes dolog” volt, rossz szemmel néztek azokra, akikről kiderült, hogy hittanosok.” (szül.: 1970.)
- „Mi annak idején nem jártunk, a környékünkön nem volt szokás és rossz néven is vették sajnós.” (szül.: 1970.)
- A 3. generáció számára ez ismeretlen jelenség. Jól látszik az is, hogy az 1. generáció többsége járt és mai napig jár templomba, a 2. generáció titokban járt, míg a 3. generáció zöme nem jár már templomba. Érdekes, hogy ez a kérdéskör mutatja ki leginkább a két településrész közti különbségeket, hiszen a válaszadók többsége a saját településrészén található templomba jár. A közösségi terek használatát illetően is hasonló jelenség figyelhető meg: a tóvárosiak főleg Tóvároskerten, míg a tataiak Tatán töltötték szabadidejüket. Ez a fiatalság körében már nem feltűnő, bár vélhetőleg a közlekedési viszonyok változásai is közrejátszanak ebben. Azonban egyértelmű különbség, hogy az 1. és 2. generáció gyakrabban töltötte szívesen szabadidejét a szabadban, utcán fociztak, a tóparton sétáltak, sportoltak, míg a 3. generáció a kocsmákban, barátoknál, barátnőnél töltik szívesebben az időt, vagy Budapestre járnak szórakozni.
- „Sok időt a Tóparton, és a legtöbbet a remeteségi házunk udvarában töltöttünk. Szívesen jártam a Víz-Zene-Virág fesztiválra, amíg ingyenes volt. Nem örülök neki, hogy ellentétben más városokkal, ide csak belépődíjjal lehet menni.” (szül.:1955.)
- „Míg Tatán tanultam, sokat időztem az Öreg-tó vagy a Cseke-tó környékén. A Kálvárián is többször megfordultam ilyenkor, de a városi cukrászdák is kedvelt találkozóhelyeim voltak. Hétfvégéken kimentünk a remeteségben lévő telkünkre, amit mára eladtunk” (szül.: 1956.)
- „A Cseke-tónál az Angolparkot látogattam, az Öreg-tó partján is sokat időztem. Sajnos mi nem nagyon nyaraltunk, kirándultunk, így Tatán töltöttem a szabadidőmet. A régi lovarda környékén is sokszor megfordultam.” (szül.: 1970.)

- „Tata bővelkedik kávézóknban, cukrászdákban, presszóknban. Részben ezeken a helyeken, a két tó partján vagy otthon, esetleg Budapesten töltjük el a szabadidőt.” (szül.: 1998.)
- „Otthon, moziban, edzésen, a barátnőmnél, a sörözőben barátokkal.” (szül.: 1998.)
- A diákok visszajelzéseiből látszik, hogy sok esetben eddig sosem érintett témákról alakult ki beszélgetés. Csodálkozva meséltek a város egyes tereinek régi megnevezéseiről, vagy az adott korszakokban tiltott szokásokról. A két városrész viszont mára egyre inkább egybeolvadt, nem igazán észlelhetők már a fiatal generáció identitásában és értékrendjében különbségek.
- Az eredmények alapján úgy érezzük, hogy a diákok számára egy érdekes és hasznos lehetőség volt a kutatás a generációs különbségek áthidalására, erősítette a kollektív és kulturális emlékezetet és történelmi tudatot, és számos kompetenciát fejlesztett, mint az empatisus készség, kommunikációs készség, felelősségvállalás, szervezőkészségek fejlesztése, ismeretszerzés, kritikai gondolkodás, asszertivitas, érzelmi intelligencia.
- A hasznosítás kérdésében fontos szempont volt a Tata és térsége múzeumi, könyvtári és közművelődési szervezetei humán erőforrás kapacitásának, közösségformáló erejének és együttműködési készségének növelése a szemléletformálás és közösség-szervezés által. Úgy véljük, hogy a program sikeresen zajlott és folytatásra vár. A kiállításban az interjúk nem jelentek meg, helyette videópályázatot hirdettünk iskolások számára alsós tagozatostól középiskolásig, amelyben egy választott nevezetességet, vagy magát a városukat ismertetik saját szempontok alapján. Úgy gondoltuk, hogy ez egy reprezentatívabb megjelenése a fiatal generációnak a városáról alkotott képéről, véleményéről.

Videópályázat

A Kuny Domokos Múzeum tavasszal videópályázatot hirdetett általános- és középiskolások számára. A videópályázat célja a „Tata? Tóváros? – Tatatóváros!” címet viselő kiállítást gyermekek munkáival színesíteni: a beküldött filmeket a kiállításban installációs elemként

FELHÍVÁS!

A Kuny Domokos Múzeum videó pályázatot hirdet általános- és középiskolások számára!

Év végére egy új kiállítással készül múzeumunk az idén 80 éves egyesítés emlékére. Szeretnénk a „Tata? Tóváros? – Tataváros!” címet viselő kiállítást gyermekek munkáival színesíteni: a beküldött filmeket a kiállításban installációs elemként közkinccsé tesszük.

A versenyre 4-5 fős csapatok jelentkezését várjuk. A csapatok készítsenek Tata valamely nevezetességéről (épület, tér, szobor, stb.) egy 3-5 perces kiállítást, mindezt egy játékos videóban egy kitalált történet keretében valósítsák meg. Szerepelhetnek benne a csapattagok, illetve más játékos kellékek (pl. plüssállat, baba, kabala, stb.). A felvétel elkészítéséhez a VideoFX Music Video Maker programot javasoljuk, amely a következő linken ingyenesen letölthető:

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.videofx>

A kész alkotásokat november 10-ig várjuk a verseny.kunymuzeum@gmail.com e-mail címre!

Az alkotásokat hamarosan szavazásra bocsátjuk Facebook oldalunkon, amelyek közül a legjobbak különdíjban részesülnek!

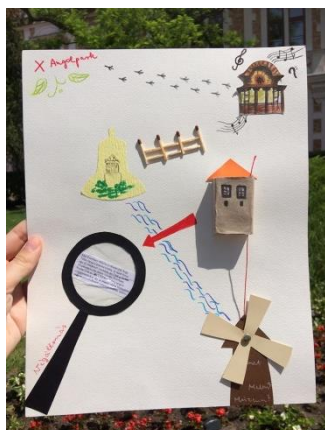
közkinccsé tettük. A cél egy 3-5 perces kisfilm készítése volt Tata valamely nevezetességéről (épület, tér, szobor, stb.). A pályázókat arra kértük, hogy mindezt egy játékos videóban egy kitalált történet keretében valósítsák meg. Szerepelhetnek benne a csapattagok, illetve más játékos kellékek (pl. plüssállat, baba, kabala, stb.).

A versenyre 4-5 fős csapatok jelentkezését vártuk. Végül nyolc csapat küldött munkát, köztük alsós, felsős tagozatos diákok és középiskolások is készítettek filmet. A videókon érződik a diákok felkészültsége, a városról alkotott tudás bővítése, hiszen több videóban a választott nevezetesség múltjáról mesélnek, amelyhez alapos kutatómunkát

kellett végezniük. A videókat a közművelődési csoport tagjai elbírálták, majd egy ünnepélyes eredményhirdetés keretén belül átadták a díjakat a csapatoknak 2019. február 22-én. Az eredményhirdetést a kiállításhoz kapcsolódó témánappal kötöttük egybe, amely során múzeumpedagógiai foglalkozáson is részt vettek egyes csapatok. A foglalkozás során a gyermekek a városegyesítés időszakában ismert motívumokat rajzoltak tányérokra, amely szintén népszerű árucikk volt a piacokon. A tányérokat a piacon értékesíthették, ahol pengővel fizettek, a kor pénznemével. A foglalkozás a kiállításra és az egyesítést felölelő korszakra épült, fejlesztette az anyanyelvi, a személyközi és kulturális kompetenciákat. A gyermekek csapatokban dolgoztak és archív anyag alapján feltérképezték az egykori Tata és Tóváros különbségeit és hasonlóságait.

Várostarténeti Vetékedő

2018. május 28-29-én Várostarténeti Vetékedőre hívtuk Tata városának felső tagozatos diákjait. A „Tata? Tóváros? Tatatóváros!” címet viselő, az 1938-as városeyesítés témakörére épülő megmérettetés hétfőn vette kezdetét, amikor a tanulók a város különböző pontjain szerezhettek új és értékes információkat Tata történelméről, a múlt összefüggéseiről múzeumunk munkatársainak segítségével. A csapatok előre felkészültek a történész munkatársak által összeállított szakirodalom alapján, majd a város ismert pontjain szerezhettek még több tudást szülőhelyükről. Jártak az Angolkertben, a Zenepavilonnál, a Haranglábnál, a Nepomucenus-malomban, a Várban, valamint a Piarista rendháznál. Az állomásokon a megszerzett tudáson túl izgalmas feladatokat teljesítettek, amelyeknek pontjai a másnapi „döntő etapra” kerültek feljegyzésre.

Másnap a Vár időszaki kiállító termébe vártuk a csapatokat, ahol szakértő zsűri előtt szintén izgalmas és interaktív, ugyanakkor az előzetes olvasmányokra és az előző nap hallottakra épülő

feladatok várták őket. A nebulók örömmel vetették bele magukat a versengésbe, amelyért mindenki megkapta méltó jutalmát, üres kézzel senkit nem engedünk haza! A játékokat a múzeumpedagógusok és muzeológusok állították össze, ki-ki a maga szakterülete szerint. A diákok számára kialakított feladatok a városeyesítés lényegét,

fontosságát célozták meg, illetve a múlt és jelen közötti különbségeket és hasonlóságokat, a rájuk vonatkozó hatásait vizsgáltuk, amelyek segítik a történelmi tudat megőrzését és a helytörténet ápolását is. Részt vettek a diákok szituációs játékban, amely során egy piaci konfliktus megoldása volt a cél. Készítettünk keresztrejtvényt, a tatai malmokat ábrázoló labirintust, vagy az egyesítés lépéseit ismertető idővonalat.